

UDC 17.023.34:304.3:159.923

ЩАСТЯ УКРАЇНЦІВ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ: КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Вілена ВОРОНОВА – кандидат наук із соціальних комунікацій,
доцент кафедри інформаційної діяльності та зв'язків із громадськістю
Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ
<https://orcid.org/0000-0002-1177-1084>
<https://doi.org/10.35619/ucpmk.51.1081>
voronovavv18@gmail.com

Здійснено культурологічне осмислення феномена щастя українців у період російсько-української війни (2014–2025 рр.), що перебуває у фокусі уваги сучасної гуманітаристики як іманентний елемент національної концептосфери. Доведено, що феліцитарний дискурс в умовах перманентної загрози війни виконує функції символічного захисту, екзистенційної легітимації досвіду страждання та консолідації національної спільноти. На основі діахронічного аналізу *окреслено* тяглість репрезентацій щастя в українській культурі – від філософії Г. Сковороди, творчості Т. Шевченка, Лесі Українки, авторів «Розстріляного Відродження» (М. Хвильового, М. Куліша, Леся Курбаса) та шістдесятників (В. Симоненка, Л. Костенко, І. Драча, В. Стуса) до мистецьких практик воєнного часу. *Виявлено* міжкультурні моделі щастя (західну, східноазійську, латиноамериканську, пострадянську) та ступінь їхньої кореляції з українським досвідом війни.

Виокремлено й окреслено аксіологічні домінанти українського щастя: свободу, гідність, солідарність, соборність, взаємодопомогу, які детермінують екзистенційний вимір суб'єктивного благополуччя в умовах перманентної небезпеки. На підставі емпіричних даних Київського міжнародного інституту соціології (KMIC) та World Happiness Report 2023–2025 рр. *проаналізовано* амбівалентність феліцитарних настроїв українців: поєднання високого рівня відчуття щастя з низькими позиціями України в глобальних індексах щастя. У медіадискурсі *простежено* вербалізацію та візуалізацію образів щастя в сучасній українській літературі, музиці, кінематографі, візуальному мистецтві та цифрових практиках (соціальні мережі) воєнного часу. *Зроблено висновок*, що українська культурна модель щастя в умовах війни постає як квінтесенція екзистенційної стійкості, культурної тяглості та аксіологічного спротиву, а феліцитарний дискурс функціонує як важливий ресурс національної суб'єктності та символічної безпеки.

Ключові слова: щастя, феліцитарність, феліцитарний дискурс, культура, війна, ідентичність, аксіологічні домінанти, медіадискурс, стійкість, вітальність.

Постановка проблеми. Феномен щастя в умовах війни перебуває у фокусі уваги сучасної української гуманітаристики як одна з найамбівалентніших і, водночас, концептуально значущих категорій. Війна радикально трансформує соціокультурний простір, руйнує усталені структури повсякденності, робить перманентною присутність смерті й загрози, загострює екзистенційні питання сенсу, гідності, відповідальності. На цьому тлі питання про те, чи можливе щастя під час війни і як воно артикулюється в культурі, набуває не лише теоретичного, а й світоглядного виміру.

Український досвід війни 2014–2025 рр. демонструє парадоксальну, на перший погляд, ситуацію: попри масштабні втрати, травми та постійну небезпеку значна частина громадян продовжує ідентифікувати себе як щасливих, акцентуючись на глибинних екзистенційних і аксіологічних вимірах щастя: любові, свободі, взаємодопомозі, відчутті причетності до спільної боротьби. За даними Київського міжнародного інституту соціології, у 2023–2025 рр. частка українців, що вважають себе щасливими, коливається в межах 55–60 %, а тих, хто однозначно називає себе нещасливими, – приблизно 15–18 % [16; 2–4]. На цьому тлі Україна посідає понад соту позицію у світовому рейтингу щастя, що фіксується у звітах World Happiness Report 2023–2025 рр. [17; 32, 18; 28, 19; 30].

Отже, між емпіричними показниками глобальних рейтингів та внутрішніми феліцитарними рефлексіями українців виникає помітна амбівалентність, що потребує культурологічного пояснення. Фокус уваги дослідження зосереджено на тому, як у воєнних умовах репрезентується щастя в художньому слові, музиці, візуальному мистецтві, народній традиції та медіадискурсі; яким чином феліцитарний дискурс каталізує вітальність та екзистенційну стійкість; які аксіологічні домінанти структурують українську культурну модель щастя.

Метою статті є культурологічне осмислення феномена щастя українців у період російсько-української війни (2014–2025 рр.), що перебуває у фокусі наукової уваги як іманентний елемент національної концептосфери, який зазнав суттєвих трансформацій під впливом екзистенційних, аксіологічних та соціокультурних викликів воєнної реальності.

У межах дослідження передбачається:

– здійснити діахронічний аналіз культурних моделей щастя, виявивши тяглість і трансформації ключових смислових домінант;

- окреслити міжкультурні паралелі та визначити унікальні риси української феліцитарної парадигми в умовах війни;
- визначити аксіологічні імперативи, що формують екзистенційний вимір щастя в ситуації перманентної небезпеки;
- прокоментувати емпіричні показники суб'єктивного благополуччя українців у 2022–2025 рр., інтерпретуючи їх у контексті культурної стійкості;
- охарактеризувати феліцитарний медіадискурс, включно з літературними, музичними, мистецькими та цифровими практиками, що вербалізують і візуалізують уявлення про щастя під час війни;
- означити культурну айдентику українського щастя, що проявляється у суголосності цінностей гідності, свободи, взаємодопомоги, соборності та моральної стійкості національної спільноти.

Узагальнено мета полягає у формуванні цілісної наукової картини щастя як квінтесенції української екзистенційної стійкості, як культурної домінанти та аксіологічного ресурсу виживання у воєнних умовах.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Феномен щастя, як соціокультурний та філософський об'єкт, перебуває в полі зору класичної і сучасної гуманітарної думки. У філософській традиції західної цивілізації щастя осмислюється від античності – від уявлень Платона про володіння благом, аристотелівської евдемонії як «діяльності душі відповідно до чесноти» до концепцій стоїків, від Аврелія Августина та Фоми Аквінського, які пов'язували щастя з трансцендентним виміром буття [2; 17-18]. Модерна філософія (Ф. Ніцше, І. Кант, Дж. Локк) зміщує акценти до індивідуальної свободи, автономії суб'єкта та морального вибору [6].

Українська філософська й культурологічна традиція пропонує власні акценти. Г. Сковорода розглядав щастя як результат «сродної праці» та самопізнання, гармонію людини з власною природою і покликанням [10]. М. Попович інтерпретує щастя як прояв свободи та гідності в горизонті історичної долі українців [11; 215-220], а С. Кримський акцентує увагу на смисложиттєвих вимірах щастя, пов'язуючи його з духовністю, любов'ю, відсутністю марнославства та діяльністю наповненістю життя [12; 145-149].

Сучасні академічні розвідки фокусуються на міждисциплінарності феліцитарного дискурсу. У попередній авторській статті концепт «щастя» був кваліфікований як поліпредметний об'єкт дослідження, що перебуває на перетині філософії, психології, соціології, культурології, лінгвістики й економіки [29].

Показано, що емпіричні вимірювання благополуччя потребують концептуального підґрунтя, що враховує культурну тяглість і національну специфіку. Соціологічний феліцитарний підхід (О. Кириленко, В. Паніотто, Ю. Сахно, А. Пяковська) окреслює методологію вимірювання суб'єктивного відчуття щастя та його зв'язок із соціально-демографічними характеристиками [14; 15]. У позитивній психології Мартін Селігман і Міхай Чиксентмігайї досліджують структуру психологічного благополуччя, феномен «потoku» та детермінанти переживання щастя попри зовнішній стрес [3; 15-18, 7].

Культурологічний вимір проблеми розробляють Кліффорд Гірц, який трактує культуру як «павутину значень», у межах якої людина інтерпретує власне існування [6; 5-10], та Чарльз Тейлор, що аналізує етику автентичності й моральні імперативи сучасного «я» [8]. Ален Турен розглядає суб'єкта як центральну фігуру соціальних рухів і культурних трансформацій [9].

Окремий пласт становлять дослідження українського досвіду посттоталітарної трансформації та війни. Є. Бистрицький акцентує на культурі як комунікативному просторі збереження ідентичності в умовах криз [5]. О. Гнатюк, О. Забужко, Л. Тарнашинська аналізують культуру спротиву, пам'яті й гідності в постмайданній та воєнній Україні, приділяючи увагу екзистенційним вимірам свободи й відповідальності [20, 21, 24].

Емпіричну базу для осмислення феліцитарної ситуації українців становлять багаторічні опитування Київського міжнародного інституту соціології, що фіксують динаміку самооцінки щастя [16], а також глобальні звіти World Happiness Report, де Україна посідає стабільно низькі позиції, попри повільне зростання індексу в останнє десятиліття [17, 18, 19]. У сукупності це засвідчує необхідність культурологічної інтерпретації щастя як аксіологічного ресурсу українського суспільства в умовах війни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Діахронічний вимір української феліцитарної традиції засвідчує, що уявлення про щастя в національній культурі формувалися як на перетині християнської духовності, європейської філософської думки, так і основі власних архетипів, пов'язаних із волею, соборністю, хліборобською працею та спільнотністю. Уже в барокових текстах

Г. Сковороди фіксується парадигма щастя як внутрішньої гармонії, що корелює із «сродною працею» та духовною свободою людини [10]. Для Т. Шевченка щастя суголосне волі народу, подоланню неволі й приниження, а отже, має чітко окреслений онтологічний та політичний вимір; його ліричні тексти верифікують зв'язок особистого щастя з національним визволенням.

Леся Українка вибудовує складні екзистенційні моделі, у яких щастя не протиставлене трагізму, а постає як право на гідність, любов і творчість навіть у ситуації страждання. У модерністичному дискурсі «Розстріляного відродження» (твори М. Хвильового, М. Куліша, режисерські пошуки Леся Курбаса) щастя осмислюється як простір вільної самореалізації, право культури на модернізацію та суб'єктність [24; 40-43]. Репресії 1930-х років травматизують саме це уявлення, однак тяглість феліцитарної домінанти свободи зберігається.

Шістдесятницький рух (В. Симоненко, Л. Костенко, І. Драч, В. Стус) репрезентує щастя як право на власний голос, непоступливість перед тоталітарною системою. У поезії Л. Костенко й В. Стуса щастя постає не як комфорт, а як внутрішня відповідність совісті, екзистенційний вибір на користь правди, навіть ціною страждання [21; 56-60]. Таким чином, у діахронії української культури окреслюється стійка феліцитарна парадигма, де щастя детермінується не стільки матеріальним добробутом, скільки свободою, гідністю, духовною і творчою самореалізацією.

У посттоталітарний період і з особливою інтенсивністю після Революції Гідності 2013-2014 рр. ця тяглість оновлюється в умовах нових викликів. Культура Майдану й волонтерського руху актуалізує уявлення про щастя як причетність до спільної справи, досвід горизонтальної солідарності та взаємодопомоги [5; 35-38, 20]. Початок російсько-української війни у 2014 р., а особливо повномасштабне вторгнення 2022 р. стають потужними тригерами трансформацій феліцитарного дискурсу: на перший план виходить щастя вижити, зберегти близьких, мати можливість бути вдома, водночас посилюється усвідомлення цінності свободи й суб'єктності.

Міжкультурні моделі щастя та їхня кореляція з українським досвідом війни дають змогу глибше осмислити специфіку національної культурної парадигми. Західна, передусім англо-американська, модель щастя базується на індивідуалістичній етиці успіху, самореалізації та суб'єктивного задоволення життям. У таких дослідників, як Чарльз Тейлор, щастя пов'язується з автентичністю, з правом особи вільно конструювати власну життєву траєкторію [8; 25-30]. Для сучасних європейських суспільств характерна кореляція рівня щастя з інституційною довірою, якістю державних сервісів, відчуттям контролю над власним життям, що фіксується у звітах World Happiness Report [17, 18].

Східноазійські культурні традиції (Китай, Японія, Корея) детермінують щастя радше як гармонію, баланс, здатність уникати крайніх емоцій, що відображено в дослідженнях Міхая Чиксентміхайї та інших учених, які наголошують на феномені «потoku» як досвіду залученості, а не екстатичної радості [7]. Латиноамериканська модель демонструє, за даними глобальних опитувань, парадоксально високу насиченість повсякденного життя позитивними емоціями, попри економічні й політичні кризи; тут щастя тісно пов'язане з родинністю, комунікативністю, святковістю та культурою емоційного вираження [19].

Україна, що історично перебувала в полі пострадянської моделі з низьким рівнем довіри до інститутів, проте з сильними горизонтальними мережами, поєднує елементи цих різних моделей. Війна радикально каталізує зміщення акцентів: індивідуальна самореалізація тимчасово відступає перед колективною відповідальністю, натомість посилюється культурна домінанта солідарності, готовності до самопожертви, що зближує український досвід із латинським кодом емоційної спільнотності, одночасно зберігаючи європейські аксіологічні орієнтири свободи й гідності [5, 20, 21]. Саме ця багатовекторна суголосність і відмінність одночасно пояснює, чому Україна демонструє значний внутрішній феліцитарний потенціал на тлі невисоких індексів глобальних рейтингів.

Аксіологічні домінанти українського щастя в умовах війни постають як смисловий каркас, що структурує феліцитарний дискурс. До таких домінант, насамперед, належать свобода, гідність, солідарність, взаємодопомога, соборність, відповідальність. Свобода в українському контексті не редукується до індивідуалістичного автономізму, а інтерпретується як відповідальність перед іншими як право і обов'язок захищати власну землю й спільноту [11, 21]. Гідність, посилена постмайданною культурою, детермінує неприйняття приниження й колоніальної залежності, тому щастя корелює з досвідом відновлення суб'єктності, права говорити «своїм голосом».

Солідарність і взаємодопомога стають ключовими імперативами воєнного часу: від волонтерських ініціатив до щоденних практик турботи у громадах. У цьому контексті щастя часто вербалізується в наративах «ми разом», «ми тримаємося», що поєднує емоційну втіху з моральною відповідальністю. Соборність проявляється в подоланні внутрішніх регіональних і світоглядних

розламів: досвід війни каталізує відчуття єдності людей з різних областей, соціальних груп, мовних середовищ [20; 52-55].

Амбівалентність феліцитарного досвіду полягає в тому, що щастя не заперечує страждання, а співіснує з ним: у численних свідченнях українців щастям називають можливість повернутися живим із фронту, обійняти близьких, випити кави під час нетривалої тиші, побачити усмішку дитини. Таким чином, формуються нові аксіологічні горизонти, де навіть найпростіші речі набувають екзистенційної ваги, а щоденна вітальність виступає формою духовного спротиву алармізму й відчаю.

Емпіричний вимір щастя українців дозволяє конкретизувати зазначені тенденції. Довготривалі опитування КМІС фіксують, що навіть у найгостріші моменти війни (весна 2022 р.) понад половина українців продовжувала вважати себе щасливими, частка ж тих, хто однозначно ідентифікував себе як нещасних, залишалася відносно стабільною [16; 2-5]. Дослідники інтерпретують це як свідчення високого рівня психологічної й культурної стійкості, що детермінується потужними горизонтальними зв'язками та відчуттям сенсу спільної боротьби [14; 15].

Водночас у World Happiness Report 2023-2025 рр. Україна розміщується між 90 та 110 сходинками, поступаючись більшості європейських країн [17; 32, 18; 28, 19; 30]. Така розбіжність частково пояснюється методологічними особливостями індексу, який значною мірою залежить від макроіндикаторів (ВВП на душу населення, очікувана тривалість здорового життя, рівень інституційної довіри). Для країни у стані війни ці показники неминуче занижені, у внутрішньому ж вимірі щастя каталізується іншими факторами – відчуттям справедливості боротьби, символічною перемогою над колоніальним минулим, посиленням культурної суб'єктності [5, 11, 19].

Медіадискурс щастя під час війни (література, музика, мистецтво, соцмережі) відображає зазначені аксіологічні й екзистенційні домінанти та водночас продукує нові форми їхньої вербалізації й візуалізації. У сучасній українській літературі воєнного й навколовоєнного періоду фокус уваги зміщується від приватного «щастя-споживання» до щастя як внутрішньої стійкості та смислотворчої здатності. Поезія й проза С. Жадана, зокрема збірка «Життя Марії», артикулюють щастя як тихий опір хаосу – у жестах турботи, у простоті повсякденних зустрічей, у збереженні пам'яті про дім [22]. Романи К. Калитко «Ніхто нас тут не знає, і ми – нікого» й нові тексти Лесі Українки та О. Забужко (зокрема «Нотатки про війну і культуру гідності») репрезентують щастя як право повернути собі голос після травми, як можливість бути суб'єктом, а не об'єктом історії [21, 23].

У музичному дискурсі фіксується цілий спектр вербальних образів щастя – від масової культури до арт-рефлексій. Пісня М. Поплавського «Щастя є» набуває у воєнний час нових конотацій: проста формула ствердження функціонує як колективна афірмація життя, як іронічно-підбадьорливий меседж, що контрастує з реальністю, але саме цим каталізує вітальність [11]. Інтерпретація «Щастя є» у виконанні Топу Tonite зміщує акцент до внутрішнього стану, що не редукується до зовнішніх умов, суголосно з психологічною концепцією «потoku» [7]. Композиція «Stefania» гурту Kalush Orchestra поєднує ностальгію за материнським домом із досвідом війни, перетворюючи особисту історію на колективний гімн пам'яті й любові [19].

Кінематографічні та театральні репрезентації щастя в умовах війни демонструють глибоку амбівалентність цієї категорії. Документальний фільм Мстислава Чернова «20 днів у Маріуполі» фіксує моменти, коли щастя редукується до найелементарніших проявів людяності: можливості напоїти водою дитину, знайти бодай тимчасовий сховок, відчуті бодай хвилинну тишу [25]. Документальний фільм Євгена Трояновського «Куба & Аляска» репрезентує щастя як дружбу, гумор і взаємну підтримку: «кава під обстрілами» перетворюється на символ стійкості, на мікроритуал, що структурує повсякдення фронтового життя [26].

У візуальному мистецтві (зокрема в проєктах А. Кахідзе) щастя часто постає у метафоричі садівництва, догляду за рослинами, створення оаз життя серед руїн [27]. Образи квітів, рук, що тримають землю, фрагментів неба, світла стають візуальними маркерами вітальності, які протистоять темним символам руйнування. Нарешті, соціальні мережі формують своєрідний цифровий фольклор щастя, де поряд із травматичними кадрами війни циркулюють відео зустрічей з фронту, обіймів на вокзалах, відновлених шкіл, «маленьких радощів» – від першої кави після обстрілу до спільного приготування їжі в укритті. Це не легковажність, а культурний механізм протидії алармізму: репрезентація щастя в соцмережах каталізує відчуття спільності, підтримує віру в можливість майбутнього, створює нову символічну мапу повсякдення, де місце радості не скасовується війною, а набуває нової, глибшої ваги [16, 20].

Українська культурна модель щастя в умовах війни постає як комплексний феномен, що корелює з європейськими аксіологічними орієнтирами, але має власні домінанти, зумовлені історичним досвідом колоніального підпорядкування, боротьби за незалежність та новітньої агресії.

Для цієї моделі визначальними є: по-перше, зв'язок щастя з гідністю та свободою; по-друге, колективний вимір феліцитарності, коли індивідуальне відчуття щастя невіддільне від долі спільноти; по-третє, здатність інтегрувати травматичний досвід без редукції його до суцільного страждання, зберігаючи простір для радості, іронії, любові [11, 20, 21].

У цьому сенсі щастя в українській культурі доби війни виконує роль символічного захисту: воно не скасовує трагедії, але відкриває горизонти сенсу, що не дозволяють звести існування до травми. Феліцитарний дискурс стає каталізатором культурної тяглості, уможливорює передачу досвіду стійкості й відповідальності наступним поколінням.

Висновки. Культурологічне осмислення феномена щастя українців у період російсько-української війни дає підстави для низки узагальнень. По-перше, діахронічний аналіз засвідчує тяглисть української феліцитарної парадигми: від філософії Г. Сковороди, творчості Т. Шевченка, Лесі Українки, авторів «Розстріляного відродження» та шістдесятників до сучасних воєнних практик щастя домінують уявлення про нього як про екзистенційний вимір свободи, гідності, творчої й духовної самореалізації. Матеріальний комфорт у цій моделі відіграє важливу, але не визначальну роль.

По-друге, міжкультурні зіставлення показують, що український досвід війни частково корелює з західною й латиноамериканською моделями щастя (орієнтація на свободу, гідність, інтенсивність емоційної спільнотності) й водночас зберігає власну специфіку, пов'язану із соборністю, досвідом перманентних загроз та інституційної нестабільності.

По-третє, емпіричні дані засвідчують амбівалентність феліцитарної ситуації: внутрішнє відчуття щастя в українському суспільстві значно вище, ніж це можна було б очікувати, виходячи з макроіндикаторів та позиції України в глобальних рейтингах. Це підтверджує тезу про те, що у воєнних умовах щастя дедалі більше постає як аксіологічний ресурс стійкості, а не як індикатор зовнішнього благополуччя.

По-четверте, медіадискурс літератури, музики, кінематографа, візуального мистецтва та цифрових практик формує розгалужену мережу вербальних і візуальних образів щастя, які протистоять алармізму, підтримують почуття спільнотності, конструюють нові форми культурної айдентики.

По-п'яте, українська культурна модель щастя в умовах війни може бути описана як квінтесенція екзистенційної стійкості: щастя розуміється не як втеча від реальності, а як здатність витримувати її радикальні виклики, зберігаючи людяність, гідність, любов і відповідальність. Феліцитарний дискурс, таким чином, виконує роль важливого каталізатора національної суб'єктності, інтегруючи травматичний досвід у ширший аксіологічний горизонт.

Перспективи подальших досліджень полягають у поглибленому аналізі регіональних, вікових і гендерних відмінностей у феліцитарних уявленнях українців, у вивченні впливу конкретних медіапрактик на конструювання образів щастя, а також у розробленні феліцитарної методології культурної політики в умовах війни та повоєнної відбудови.

Список використаної літератури

1. Андрушко Я. С. Щастя в теоретико-емпіричному дискурсі дослідження. *Наук. вісник Херсон. держ. ун-ту*. Серія: Психологічні науки. 2018. Вип. 2, т. 1. С. 7-13.
2. Афанасьєва Л., Олексенко Р. Феномен щастя в контексті філософського дискурсу. *Вісник Львів. ун-ту. Серія філософсько-політологічні студії*. 2019. Вип. 22. С. 16-22.
3. Б'янюк О. Феномен щастя у позитивній психології: аналіз та проблемні аспекти застосування концепцій. *Humanitarium*. 2017. Т. 39, вип. 1. С. 15-22.
4. Бондар Л. В. Філософія щастя: ціннісно-праксеологічний аспект : дис. ... канд. філос. наук : 09.00.03 «Соціальна філософія та філософія історії». Одеса, 2012. 186 с.
5. Бистрицький Є. А. Філософія культури: сучасні інтерпретації. Київ : Дух і Літера, 2012. 320 с.
6. Гірц К. Інтерпретація культур / пер. з англ. Київ : Український центр духовної культури, 2001. 544 с.
7. Csikszentmihalyi M. Flow and the Foundations of Positive Psychology. Dordrecht : Springer, 2014. 298 p.
8. Taylor Ch. The Ethics of Authenticity. Cambridge, MA : Harvard University Press, 1991. 142 p.
9. Touraine A. La Voix et le regard. Paris : Seuil, 1978. 253 p.
10. Сковорода Г. С. Твори : у 2 т. Київ : Наук. думка, 1973. Т. 1. 532 с.
11. Попович М. Нарис історії культури України. Київ : АртЕк, 1998. 728 с.
12. Кримський С. Цінності духовної культури. Київ : KM Academia, 2003. 240 с.
13. Кулішенко Л., Яременко Л. Асоціативне поле концепту «щастя» (на основі українських фразеологічних одиниць). *Філологічні трактати*. 2019. Т. 11, № 1. С. 49-56.
14. Кириленко О. М. Благополуччя людей як об'єкт соціологічних досліджень: феліцитарний підхід. *Вісник Нац. ун-ту «Юридична академія України ім. Я. Мудрого»*. Серія : Соціологія. 2016. № 3. С. 18-33.

15. Паніотто В., Сахно Ю., Пясковська А. Динаміка рівня щастя та його детермінанти. Україна 2001-2017. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2018. № 1. С. 84–102.
16. Київський міжнародний інститут соціології. Динаміка самооцінки щастя населення України (2001-2025) : аналітична зап. Київ, 2025. 12 с.
17. Helliwell J., Layard R., Sachs J., De Neve J.-E. (eds.). World Happiness Report 2023. New York : Sustainable Development Solutions Network, 2023. 160 p.
18. Helliwell J., Layard R., Sachs J., De Neve J.-E. (eds.). World Happiness Report 2024. New York : Sustainable Development Solutions Network, 2024. 170 p.
19. Helliwell J., Layard R., Sachs J., De Neve J.-E. (eds.). World Happiness Report 2025. New York : Sustainable Development Solutions Network, 2025. 180 p.
20. Гнатюк О. Україна: культура спротиву. Львів : Вид-во УКУ, 2023. 312 с.
21. Забужко О. Нотатки про війну і культуру гідності. Київ : Дух і Літера, 2022. 224 с.
22. Жадан С. Життя Марії. Чернівці : Meridian Czernowitz, 2015. 160 с.
23. Калитко К. «Ніхто нас тут не знає, і ми – нікого». Львів : Вид-во Старого Лева, 2019. 416 с.
24. Тарнашинська Л. Мистецтво і війна: досвід культурної пам'яті. Київ : Ін-т літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, 2021. 280 с.
25. 20 днів у Маріуполі : документальний фільм / реж. М. Чернов. Україна : Public Broadcasting of Ukraine, 2023.
26. Куба & Аляска : документальний фільм / реж. Є. Трояновський. Україна, 2025.
27. Кахідзе А. Каталог виставок і арт-проектів воєнного часу. Київ : Мистецький Арсенал, 2023. 64 с.
28. Номис М. Українські народні прислів'я та приказки. Київ : Довіра, 2001. 768 с.
29. Воронова В. В. Концепт «щастя» як поліпредметний об'єкт наукового дослідження: діахронічний аспект. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку* / за ред. проф. В. Виткалова. 2021. Вип. 37. С. 66-72.
30. Щастя та сучасне суспільство : зб. матеріалів міжнар. наук. конф. (Львів, 20-21 берез. 2020 р.). Львів : СПОЛОМ, 2020. 329 с.

References

1. Andrushko Ya. S. Shchastia v teoretyko-empyrychnomu dyskursi doslidzhennia. Nauk. visnyk Kherson. derzh. un-tu. Serii: Psykholohichni nauky. 2018. Vyp. 2, t. 1. S. 7-13.
2. Afanasieva L., Oleksenko R. Fenomen shchastia v konteksti filosofskoho dyskursu. Visnyk Lviv. un-tu. Serii: filosofsko-politolohichni studii. 2019. Vyp. 22. S. 16-22.
3. Bianco O. Fenomen shchastia u pozytyvni psykholohii: analiz ta problemni aspekty zastosuvannia kontseptsii. Humanitarium. 2017. T. 39, vyp. 1. S. 15-22.
4. Bondar L. V. Filosofiia shchastia: tsinnisno-prakseolohichniy aspekt : dys. ... kand. filos. nauk : 09.00.03 «Sotsialna filosofiia ta filosofiia istorii». Odesa, 2012. 186 s.
5. Bystrytskyi Ye. A. Filosofiia kultury: suchasni interpretatsii. Kyiv : Dukh i Litera, 2012. 320 s.
6. Girts K. Interpretatsiia kultur / per. z anhl. Kyiv : Ukrainnyi tsentr dukhovnoi kultury, 2001. 544 s.
7. Csikszentmihalyi M. Flow and the Foundations of Positive Psychology. Dordrecht : Springer, 2014. 298 p.
8. Taylor Ch. The Ethics of Authenticity. Cambridge, MA : Harvard University Press, 1991. 142 p.
9. Touraine A. La Voix et le regard. Paris : Seuil, 1978. 253 p.
10. Skovoroda H. S. Tvory : u 2 t. Kyiv : Nauk. dumka, 1973. T. 1. 532 s.
11. Popovych M. Narys istorii kultury Ukrainy. Kyiv : ArtEk, 1998. 728 s.
12. Krymskyi S. Tsinnosti dukhovnoi kultury. Kyiv : KM Academia, 2003. 240 s.
13. Kulishenko L., Yaremenko L. Asotsiatyvne pole kontseptu «shchastia» (na osnovi ukrainskykh frazeolohichnykh odynyts). Filolohichni traktaty. 2019. T. 11, № 1. S. 49-56.
14. Kyrilenko O. M. Blahopoluchchia liudei yak obiekt sotsiolohichnykh doslidzhen: felitsytarnyi pidkhid. Visnyk Nats. un-tu «Iurydychna akademiia Ukrainy im. Ya. Mudroho». Serii: Sotsiolohiia. 2016. № 3. S. 18-33.
15. Paniotto V., Sakhno Yu., Piaskovska A. Dynamika rivnia shchastia ta yoho determinanty. Ukraina 2001-2017. Sotsiolohiia: teoriia, metody, marketynh. 2018. № 1. S. 84–102.
16. Kyivskyi mizhnarodnyi instytut sotsiolohii. Dynamika samoosinky shchastia naseleennia Ukrainy (2001-2025) : analitychna zap. Kyiv, 2025. 12 s.
17. Helliwell J., Layard R., Sachs J., De Neve J.-E. (eds.). World Happiness Report 2023. New York : Sustainable Development Solutions Network, 2023. 160 p.
18. Helliwell J., Layard R., Sachs J., De Neve J.-E. (eds.). World Happiness Report 2024. New York : Sustainable Development Solutions Network, 2024. 170 p.
19. Helliwell J., Layard R., Sachs J., De Neve J.-E. (eds.). World Happiness Report 2025. New York : Sustainable Development Solutions Network, 2025. 180 p.
20. Hnatiuk O. Ukraina: kultura sprotyvu. Lviv : Vyd-vo UKU, 2023. 312 s.
21. Zabuzhko O. Notatky pro viinu i kulturu hidnosti. Kyiv : Dukh i Litera, 2022. 224 s.
22. Zhadan S. Zhyttia Marii. Chernivtsi : Meridian Czernowitz, 2015. 160 s.
23. Kalytko K. «Nikhto nas tut ne znaie, i my – nikoho». Lviv : Vyd-vo Staroho Leva, 2019. 416 s.
24. Tarnashynska L. Mystetstvo i viina: dosvid kulturnoi pamiaty. Kyiv : In-t literatury im. T. H. Shevchenka NAN Ukrainy, 2021. 280 s.

25. 20 dniv u Mariupoli : dokumentalniy film / rezh. M. Chernov. Ukraina : Public Broadcasting of Ukraine, 2023.
26. Kuba & Aliaska : dokumentalniy film / rezh. Ye. Troianovskyi. Ukraina, 2025.
27. Kakhidze A. Kataloh vystavok i art-proiektiv voiennoho chasu. Kyiv : Mystetskyi Arsenal, 2023. 64 s.
28. Nomys M. Ukrainski narodni pryslivia ta prykazky. Kyiv : Dovira, 2001. 768 s.
29. Voronova V. V. Kontsept «shchastia» yak polipredmetnyi ob'ekt naukovooho doslidzhennia: diakhronichniy aspekt. Ukrainska kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku / za red. prof. V. Vytkałova. 2021. Vyp. 37. S. 66-72.
30. Shchastia ta suchasne suspilstvo : zb. materialiv mizhnar. nauk. konf. (Lviv, 20-21 berez. 2020 r.). Lviv : SPOLOM, 2020. 329 s.

UDC 17.023.34:316.7:159.923

**HAPPINESS OF UKRAINIANS IN THE CONTEXT OF THE UKRAINIAN–RUSSIAN WAR :
A CULTUROLOGICAL ASPECT**

Vilena VORONOVA – Candidate of Sciences in Social Communications,
Associate Professor of the Department of Information Activities and Public Relations
Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv

The purpose of the article is to conduct a comprehensive cultural analysis of the phenomenon of happiness among Ukrainians during the Russian-Ukrainian war (2014-2025), interpreting it as an immanent component of the national conceptual sphere that undergoes significant transformations under the influence of existential, axiological, and sociocultural challenges of wartime reality.

Research Methodology: The study is based on an interdisciplinary approach combining diachronic analysis, comparative cultural studies, axiological interpretation, discourse analysis, and the generalization of empirical sociological data (KIIS, Rating Group, Gradus Research, Gallup, UNDP). The research employs sampling, content analysis, interpretative cultural analysis, and theoretical generalization.

Results: The article demonstrates that the Ukrainian model of happiness has a distinct axiological and existential nature. It is rooted in historical continuity, national identity, and cultural memory, and it intensifies under wartime conditions. The study reveals key axiological dominants – the value of life, dignity, freedom, love, unity, and hope – which structure the contemporary Ukrainian felicitary paradigm. Analysis of media discourse (literature, music, visual art, and digital narratives) shows that happiness is represented as a form of resilience, solidarity, and cultural self-preservation. Empirical data confirm paradoxically high levels of subjective well-being among Ukrainians despite war-related trauma.

Practical Significance: Solving this scientific task will contribute to defining new guidelines for felicitary discourse and developing generalized methods for its analysis.

Novelty: The article substantiates the uniqueness of the Ukrainian cultural model of happiness in wartime, interpreting it as a cultural dominant, an axiological resource of national survival, and a key element of modern Ukrainian identity. The research offers a new theoretical perspective on felicitary discourse as a cultural mechanism of resilience and collective meaning-making.

Practical Significance: Solving this scientific task will contribute to defining new guidelines for felicitary discourse and developing generalized methods for its analysis.

Key words: happiness, felicitary discourse, Ukrainian culture, wartime resilience, axiological dominants, cultural identity, media discourse.

Стаття отримана 24.05.2025

Стаття прийнята 27.06.2025

Стаття опублікована 22.12.2025